

Ukrajina ve 20. letech 20. století

Proces ukrajinizace

Důsledky války

- Na území Ukrajiny probíhala téměř **7 let válka** (první světová, občanská)
- Na Ukrajině v důsledku války a epidemií **zahynulo** přibližně **1,5 mil. obyvatel**
- Téměř se **zastavila průmyslová výroba**
- Země byla v naprostém **ekonomickém i sociálním rozkladu**
- Bolševici **prosazovali** svou **moc** na Ukrajině **postupně**

Válečný komunismus

- Politika válečného komunismu prováděna bolševiky za občanské války
- Jednalo se o snahu zabezpečit dostatek potravin a surovin pro Rudou armádu prostřednictvím **rekvizic**
- V důsledku této politiky se nejen **na Ukrajině** v letech **1921 – 23** **rozmohl hladomor**
- Katastrofální stav ekonomiky vedl k odmítání bolševismu, projevům nespokojenosti obyvatel a povstáním
- Lenin si uvědomil potřebu změny a zavedl **Novou ekonomickou politiku** (NEP)

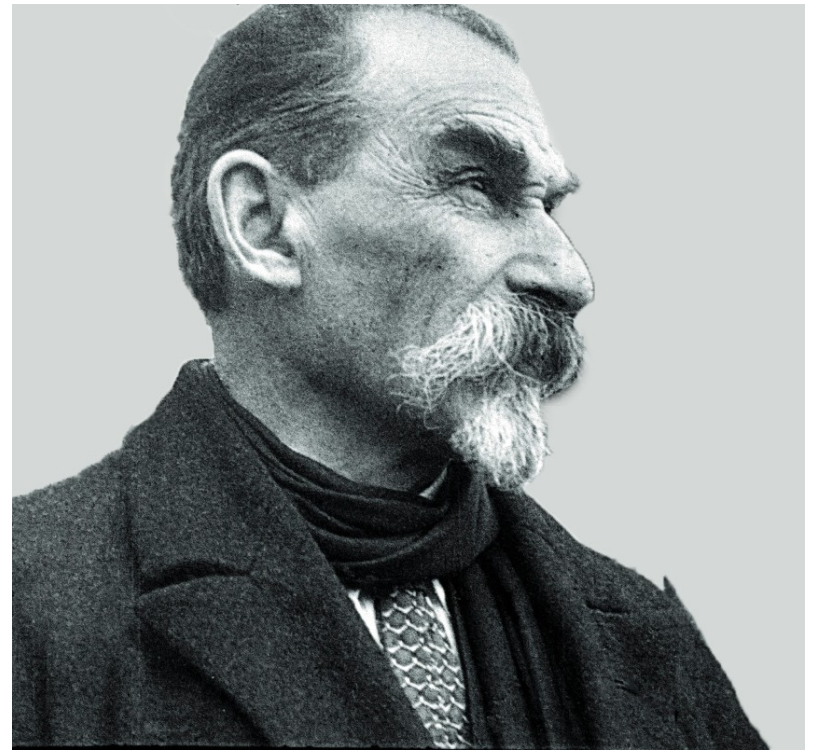
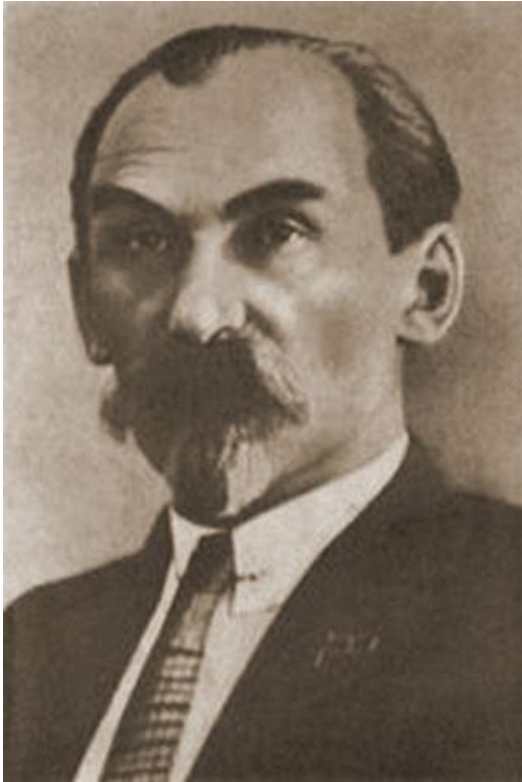
Nová ekonomická politika

- Znamenala **ústupek ze zásad socialismu**, aby se země mohla vzpamatovat z války
- **NEP** byl vyhlášen **v březnu 1921** na X. sjezdu strany
- NEP **toleroval existenci soukromého podnikání** a soukromého obchodu vedle státního
- Rolníci si přilepšovali tím, že prodávali **přebytky do hladových měst**
- NEP definitivně **ukončil Stalin v roce 1929**

Vznik Sovětského svazu

- Oficiálně bolševici deklarovali nezávislost jednotlivých národů v Rusku
- Ve skutečnosti měli **z národního hnutí a nacionalismu obavy**
- K omezení národních hnutí však zpočátku neměli dostatek sil
- Bolševici si uvědomovali, že **potřebují ve svých řadách Ukrajince**, aby mohli lépe ovládat Ukrajinu
- Ve 20. letech docházelo na Ukrajině k ukrajinizaci bolševismu, jehož největším propagátorem byl **Mykola Skrypnyk**

Mykola Skrypnyk (1872 – 1933)

Vznik Sovětského svazu

- V roce **1922** se řešili vztahy mezi Ruskem, Ukrajinou, Běloruskem a zakavkazskými republikami
- **Stalin** jako komisař pro národnostní otázky a generální tajemník ÚV KS prosazoval **centralismus** (byl odpůrcem národních hnutí)
- Připouštěl pouze jistou kulturní autonomii, nikoliv politickou
- **Lenin** si byl vědom slabé podpory režimu ze strany neruských národů a proto deklaroval **vznik SSSR jako svazu sobě rovných**
- Podle **ústavy z roku 1924** bylo dokonce možné ze SSSR vystoupit (pouze teoreticky)

Vznik Sovětského svazu

- **SSSR vznikl 30. prosince 1922** (RSFSR, Ukrajinská SSR, Běloruská SSR, Zakavkazská SSR)
- Ukrajinská socialistická republika byla druhou největší (po Rusku)
- Rozloha 450 000 km² (později 603 700 km²), počet obyvatel 22 mil. (1922)
- Hlavním městem do roku 1934 **Charkov**, pak **Kyjev**
- Zpočátku rozdělena na 12 gubernií, pak na 41 okruhů a v roce 1933 na 15 oblastí

Státní symboly Ukrajinské SSR

Ukrajinská SSR 1922 - 1939

Ukrajinská SSR 1922 - 1939

Území USSR 1922 - 1954

Ukrajinizace

- Od roku 1923 prosazována politika **zapouštění kořenů** (významné postavení v komunistickém aparátu pro neruské politiky)
- Na Ukrajině se to označovalo jako ukrajinizace
- Do důležitých úřadů dosazování nejen prověřeni lidé z Moskvy, ale i politici místního původu (Ukrajinci)
- K hlavním představitelům ukrajinizace patřili **Vlas Čubar** (hlava ukrajinského sovětského úřadu), **Oleksandr Šumskyj** (komisariát osvěty, vzdělání) a **Mykola Skrypnyk** (komisariát justice, později vzdělání)

Vlas Čubar a Oleksandr Šumskyj

Ukrajinizace

- Ukrajinizace se týkala především **užívání jazyka**
- **Ukrajínština** měla být rozšířena zejména **na úřadech**
- Od roku 1925 museli všichni komunističtí činovníci na Ukrajině používat ukrajínštinu
- Nejvíce se politika ukrajinizace projevila **ve školství** – velký **nárůst gramotnosti**
- Zpočátku problém sehnat dostatek kvalifikovaných učitelů, učebnic atd.

Ukrajinizace

- Proces ukrajinizace (**ukrajinské národní obrození**) pozvedl sebevědomí národa
- Obrovský nárůst zaznamenal i **ukrajinský tisk**
- Ve městech docházelo k ukrajinizaci pomaleji než na vesnicích (**města původně rusifikovaná**)
- S nástupem industrializace odcházeli lidé z vesnic pracovat do měst
- Ve 30. letech **převažovali Ukrajinci** ve všech **velkých městech**

Ukrajinizace

Национальный состав населения городов УССР в 1925

Источник: «Национальный состав Советской Украины. Составлен зам. народного комиссара внутренних дел Н. Черлунчакевичем с участием сотрудников НКВД УССР, Харьков, 1925.»

Ukrajinizace

- Ve 20. letech také docházelo k nebyvalému rozvoji **kultury a církve**
- Kromě literatury (**Mykola Chvylyjovj, Pavlo Tyčyna, Mykola Bažan** atd.) se dařilo i filmu (**Oleksandr Dovženko**)
- V roce 1921 byla založena **ukrajinská autokefální pravoslavná církev**

Nacionální komunismus

- Každý národ může vybudovat **komunismus vlastní cestou**
- Je třeba respektovat **specifické národní podmínky**
- Tento trend se ujal zejména ve východních oblastech Ukrajiny
- Mezi hlavní ideology nacionálního komunismu patřil spisovatel **Mykola Chvylyjovj**, později ekonom **Mychajlo Volobujev**
- Tito komunisté byli koncem 20. let odstraňováni a za své názory později **zaplatili životem**